

UDC (УДК) 349.6:556

DOI 10.32518/2617-4162-2018-1-36-41

Купчак Мар'яна Ярославівна,
старший викладач кафедри права та
менеджменту у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності
e-mail: maryana_kupchak@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-2094-1871

Саміло Андрій Вікторович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності
e-mail: samilo_79@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3199-8451

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ ДО ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Анотація. Розглянуто особливості інтеграції та міжнародної співпраці України та Європейського Союзу у сфері охорони довкілля. Визначено головні ідеї, цілі та ключові пріоритети такої співпраці. Здійснено характеристику нормативно-правових актів, які визначають засади міжнародної співпраці та процес адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері охорони довкілля. Досліджено важливі принципи екологічної політики країн ЄС, які повинні імплементувати Україна. З метою ґрунтовного аналізу визначеної проблематики та визначення шляхів її вирішення проаналізовано ряд дефініцій: «адаптація законодавства», «acquis communautaire (acquis)», «гармонізація законодавства». Визначено пріоритетні сфери та практичні аспекти, у яких здійснюється адаптація законодавства України до норми стандартів Європейського Союзу.

Ключові слова: інтеграція, адаптація законодавства, міжнародна співпраця, охорона довкілля, законодавство України.

Kupchak Maryana,
Senior Lecturer of the Department of Law
and management in the field of civil protection
Lviv State University of Life Safety
e-mail: maryana_kupchak@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-2094-1871

Samilo Andriy,
Ph.D., associate professor of the Department of Law
and management in the field of civil protection
Lviv State University of Life Safety
e-mail: samilo_79@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-3199-8451

THE PROBLEMS OF INTEGRATION AND ADAPTATION OF UKRAINE'S LEGISLATION IN THE PROTECTION OF ENVIRONMENT TO THE LEGAL STANDARDS OF THE EUROPEAN UNION

Abstract. The process of integration and adaptation of Ukraine's legislation to the requirements of the European Union is a difficult task in the field of ecology and it is possible under the condition of international normative-legal

cooperation. Despite the development of an adaptation mechanism defined in the Law of Ukraine «About the National Program of Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union», there are a number of problems which are displayed in a clear definition the terms used, the correct its translation, as well as the absence of relevant experts and expertsof EU in the field of law.

The purpose of the article is to study the peculiarities of integration and international cooperation between Ukraine and the EU in the field of environmental protection, as well as the definition of priority areas and practical aspects in which the adaptation of Ukrainian legislation to EU norms and standards is carried out.

To achieve the purpose of the article general scientific methods of cognition are used – system-structural, historical, logical, functional.

The process of integration and adaptation to the legislation of the European Union is based on stage-by-stage implementation of introduction of environmental norms and standards of the European Union into the legislative base of Ukraine. For this purpose, conservation of biological diversity, environmental impact assessment, consideration of all factors influencing decision-making in the field of ecology, ecologization of public consciousness are important principles of the environmental policy of the countries of the European Union, which should be implemented by Ukraine. Cooperation between the countries of the European Union and Ukraine should be appreciate the following goals: implementation of institutional reforms, development of sectoral strategies in the field of environmental protection.

Considering the issues of adaptation of the environmental legislation of Ukraine to the norms and standards of the European Union distinguish three practical aspects: transposition its a approximation or a change of national legal acts; realization its a formation and an effective activity of the relevant institutions; implementation of law enforcement activities its an implementation of appropriate control measures for the proper observance of environmental and environmental legislation.

The state policy of Ukraine in the processes of integration and adaptation of legislation in the field of environmental protection to the legal standards of the European Union should be aimed at: conducting meaningful, qualitative, effective legal reform; ensuring unified approaches to standardization; obligatory consideration of the requirements of EU legislation; unconditional fulfillment of international obligations; consistent consideration of the recommendations of the world summits of EU countries; ensuring active participation of experts from Ukraine in the work of international organizations.

Key words: integration, adaptation of legislation, international cooperation, environmental protection, legislation of Ukraine.

Вступ

Інтеграція України до Європейського Союзу (далі ЄС) можлива за умови приведення у відповідність до європейських стандартів права законодавства України шляхом його адаптації, яка полягає у поетапному прийнятті законодавчих актів України з урахуванням вимог правових норм ЄС, їх ефективному та результативному впровадженні.

Процес адаптації законодавства України до вимог ЄС у сфері екології є нелегким завданням і можливий за умови міжнародної нормативно-правової співпраці. Попри розробку механізму адаптації, який визначений у Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», існує ряд проблем, які полягають у чіткому визначенні використовуваних термінів, правильному їх перекладі, а також відсутності відповідних експертів і спеціалістів у сфері права ЄС.

Загалом міжнародна співпраця у сфері охорони довкілля повинна бути спрямованою на: безумовне, обов'язкове та повне виконання міжнародних зобов'язань відповідно до міжнародних договорів укладених між країнами ЄС та Україною; врахування рекомендацій всесвітніх самітів країн ЄС в екологічній галузі; забез-

печення активної участі експертів з України у роботі міжнародних організацій природоохоронного та екологічного спрямування.

Питання правового регулювання співпраці України та ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища у своїх наукових працях досліджували: Івасечко О. [1], Копійка В. В. і Шинкаренко Т. І. [2], Микієвич М. М. [3], Олефіренко О. [4]. Проблематиці адаптації екологічного законодавства України до права навколишнього середовища ЄС присвячені праці: Кишка-Єрлі О. Б. [5], Мармазова В., Друзенка Г. [6], Фонарюка Д. В. [7], Шпарика Н. Я. [8] та ін. Питання адаптації законодавства у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки досліджувала Г. В. Анісімова [9].

Предметом дослідження багатьох європейських вчених є пошук шляхів вдосконалення екологічного законодавства. Так, проблемами гармонізації екологічного законодавства займався професор М. Фауер (Michael G. Faure, 2000) [10], питанням розвитку екологічного законодавства шляхом кодифікації присвячені праці професора Клоєпфера (Kloepfer M., 1996) [11] та професора Рехбіндера (Rehbinder, 1996) [12]. Вони обґрунтовували, що кодифікація – це не лише технічний юридичний процес, а вираження політичної волі забезпечити кращу

охорону навколишнього середовища. Раціоналізаторський ефект досліджуваної проблематики вдосконалює публічний доступ до екологічного законодавства, добровільне виконання, екологічну обізнаність і державний контроль за його виконанням.

Однак, попри роботи з вивчення проблеми міжнародної співпраці та приведення у відповідність екологічного законодавства до норм міжнародних стандартів, на нашу думку, залишаються недостатньо висвітленими питання інтеграції та адаптації законодавства України у сфері охорони довкілля до правових стандартів Європейського Союзу.

Мета статті – вивчити особливості інтеграції та міжнародної співпраці України та ЄС у сфері охорони довкілля, а також визначити пріоритетні сфери та практичні аспекти, у яких здійснюється адаптація законодавства України до норм та стандартів ЄС.

1. Аналіз законодавства України у сфері охорони довкілля

Основним документом, який визначає засади співпраці України та країн ЄС у галузі охорони довкілля, є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. В Угоді задекларовано, що Сторони «розвивають та зміцнюють співробітництво у галузі охорони довкілля та охорони здоров'я». Головна ідея міжнародної співпраці полягає у боротьбі з погіршенням стану довкілля, а саме: реабілітація природного стану довкілля; ефективне та екологічно безпечне виробництво; безпека підприємств; зменшення обсягів, ліквідація та безпечне знищення відходів; боротьба з локальним, регіональним та трансграничним забрудненням води та атмосферного повітря; ефективний та раціональний моніторинг рівнів забруднення та оцінка стану довкілля; система інформування про стан довкілля; виконання Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в трансграничному контексті, яка була підписана в місті Еспоо; екологічне виховання та освіта, формування еколого-правової свідомості та відповідальності; застосування економічних та фінансових важелів тощо [13].

Ключовими пріоритетами співпраці України та ЄС мають бути: проведення спільної дослідницької діяльності; обмін знаннями та експертами (фахівцями) в галузі екології; створення заходів з подолання наслідків природних лих та інших надзвичайних ситуацій; удосконалення законодавства відповідно до норм європейських стандартів; проведення стратегічних розробок щодо важливих еко-

логічних проблем; вивчення технологічного впливу на довкілля.

Міжнародна співпраця країн ЄС та України в галузі охорони довкілля спрямована на реалізацію довгострокових цілей сталого розвитку і зеленої економіки. Передбачається, що посилення природоохоронної та еколого-правової діяльності матиме позитивні наслідки для фізичних та юридичних осіб і України, і країн ЄС через збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держав, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям. Співпраця повинна здійснюватися з урахуванням інтересів Сторін на основі рівності та взаємної вигоди шляхом укладення багатосторонніх угод в екологічній галузі [14].

2. Основоположні засади екологічної політики ЄС

Важливими принципами екологічної політики країн ЄС, які повинна імплементувати Україна, є:

1. принцип збереження біологічного різноманіття, метою якого є застосування максимальних заходів, спрямованих на охорону біорізноманіття – екологічного, економічного, соціального, культурного, естетичного, наукового значення;

2. принцип оцінки впливу на довкілля, мета якого полягає у зв'язку між господарською діяльністю суб'єктів господарювання та відповідними екологічними наслідками цієї діяльності;

3. принцип урахування всіх чинників, змістом якого є недопустимість абсолютизації одних, ігнорування інших чинників, що так чи інакше впливають на прийняття рішень в галузі екології;

4. принцип екологізації суспільної свідомості, який полягає у вжитті всіх необхідних заходів щодо підвищення якості еколого-правової освіти;

5. принцип джерела, який має бути спрямований на виявлення джерела екологічної шкоди, виявлення причин та умов, що їй сприяли.

Співпраця між країнами ЄС та Україною має спрямовуватись на збереження, захист, покращення і відтворення якості довкілля, захист життя і здоров'я людей, раціональне використання природних ресурсів та проведення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем довкілля. Така співпраця повинна враховувати наступні цілі:

1. Проведення інституційних реформ для: забезпечення виконання і впровадження природоохоронного законодавства; розподілу

повноважень природоохоронних органів на національному, регіональному та місцевому рівнях; реалізації процедури прийняття екологічних рішень та їх виконання; впровадження процедури сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави; визначення необхідних людських і фінансових ресурсів, а також механізмів їх перегляду.

2. Розвиток галузевих стратегій у сфері охорони довкілля, попередження і усунення причин та умов що негативно на нього впливають.

У цих стратегіях мають бути чітко визначені терміни і основні етапи імплементації, відрегульований механізм юридичної відповідальності, а також фінансові важелі залучення інвестицій в інфраструктуру і технології.

3. Адаптація законодавчої бази України до норм права ЄС

Окрім того, процес інтеграції України в ЄС передбачає адаптацію українського законодавства до законодавства ЄС, що базується на поетапному впровадженні екологічних норм і стандартів ЄС в законодавчу базу України.

Крім дефініції «адаптація законодавства» широко використовуються такі, як «зближення законодавства», «уніфікація законодавства», «гармонізація законодавства». Питання правильності їх застосування неодноразово розглядалось експертами України з порівняльного права, які зробили висновок, до дефініція «адаптація законодавства» має ширше значення і включає в себе «гармонізацію законодавства». Розглядаючи зміст вищезгаданих дефініцій, ми подаємо їх трактування відповідно до «Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [15] так: *адаптація законодавства* – це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*; *Acquis communautaire (acquis)* – правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

Загальнодержавна програма передбачає досягнення мети: відповідність правової системи України *acquis communautaire*, враховуючи критерії, що висуваються ЄС. Зі свого боку, «гармонізація законодавства» в європейському праві використовується для означення процесу зближення законодавства держав-членів ЄС, який охоплює: обговорення концепцій розвитку та удосконалення національного зако-

нодавства, узгодження спільних правових підходів, вироблення спільних для застосування правових норм та механізмів. Таким чином, це взаємний процес між державами ЄС, при чому основою є первинне та вторинне право ЄС.

Важливим кроком для України стало прийняття Закону «Про Основні засади державної екологічної політики України на період до 2020 р.», який визначає мету, принципи, стратегічні цілі та завдання державної екологічної політики України у сфері покращення стану навколишнього природного середовища в Україні [16].

Серед пріоритетних сфер, у яких здійснюється адаптація законодавства, є охорона здоров'я, життя людей та довкілля. Головними завданнями у цьому процесі є: здійснення порівняльно-правового дослідження щодо відповідності законодавства України до стандартів ЄС; розроблення процедури розгляду законопроектів, які регулюються правом ЄС; вироблення на державному рівні інформаційної мережі з питань європейського права, яка передбачає створення Інтернет-порталу, електронної системи документації; навчання, підвищення кваліфікації посадових та службових осіб органів державної влади України з питань європейського права; заходи щодо затвердження спільного з ЄС механізму підготовки та впровадження планів-графіків адаптації, і контроль за їх виконання.

Розглядаючи питання адаптації екологічного законодавства України до норм та стандартів ЄС, українські науковці виділяють три такі практичні аспекти:

1) транспонування, що полягає у наблизженні або зміні національних нормативно-правових актів, які регулюють використання природних ресурсів і охорону довкілля, а також можливості повного введення в систему законодавства України правил та вимог відповідних законів ЄС;

2) реалізації, що полягає в утворенні та ефективній діяльності відповідних інституцій, виділення бюджетного фінансування, яке необхідне для введення в дію законодавчих та підзаконно-правових актів;

3) здійснення правоохоронної діяльності, яка спрямована на впровадження відповідних заходів контролю за належним дотриманням природоохоронного та екологічного законодавства, а також впровадження дієвих санкцій у разі його порушення [7].

Окрім цього, Європейський Союз підтримує адаптацію законодавства України надаючи технічну допомогу, через підтримку Українсько-європейського консультативного центру з питань законодавства (у рамках програми

Tacis) та через ряд інших проектів, таких як: «Правові студії», «Управління стандартами у сфері охорони навколишнього середовища на підприємствах», «Розробка стратегії гармонізації правової бази поводження з відходами на державному і регіональному рівні зі стандартами ЄС» [16].

Висновки

Інтеграція України в ЄС можлива при умові внесення відповідних змін до українського законодавства, приведення його у відповідність, зокрема, до еколого-правових стандартів ЄС. Процес адаптації до законодавства ЄС базується на поетапному впровадженні екологічних норм і стандартів ЄС у законодавчу базу України.

Державна політика України в сфері охорони довкілля повинна бути спрямованою на: проведення змістовної, якісної, ефективної правової реформи; забезпечення єдиних підходів до нормотворення; обов'язкове врахування вимог законодавства ЄС; безумовне виконання міжнародних зобов'язань; послідовне врахування рекомендацій всесвітніх самітів країн ЄС; розширення співпраці з питань запобігання транскордонному забрудненню довкілля; забезпечення активної участі експертів з України у роботі міжнародних організацій. Такий підхід вимагає проведення ґрунтовного аналізу нормативно-правових актів та практики виконання Україною міжнародно-правових зобов'язань у сфері охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Івасечко О. Соціальні стандарти ЄС: досвід для України. URL: file:///C:/Users/111/Downloads/gileya_2013_74_142.pdf
2. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. К.: Ін Юре, 2005. 448 с.
3. Микієвич М. М., Андрусевич А. О. Європейське право навколишнього середовища. Львів, 2004. 256 с.
4. Олефіренко О. Правове регулювання співпраці України та Європейського Союзу у сфері охорони навколишнього природного середовища. URL: [file:///C:/Users/111/Downloads/apdyo_2013_3_32%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/111/Downloads/apdyo_2013_3_32%20(2).pdf)
5. Кишко-Єрлі О. Б. Адаптація екологічного законодавства України до права навколишнього середовища Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2014 / 3. С. 215–219.
6. Мармазов В., Друзенко Г. Адаптація законодавства до стандартів ЄС: підсумки п'ятирічного шляху. *Урядовий кур'єр*. 12.11.2003.
7. Фонарюк Д. В. Адаптація українського законодавства ЄС як фактор швидкого розвитку євроінтеграції. URL: <http://www.intkonf.org/fonaryuk...adaptatsiya...evrointegratsiyi>
8. Шпарик Н. Я. Адаптація екологічного законодавства України до стандартів Європейського Союзу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2015. Вип. 33. Т. 1. С. 212–217.
9. Анісімова Г. В. Проблеми адаптації законодавства у сфері забезпечення вимог екологічної безпеки до права європейського союзу. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10223/1/Anisimova.pdf>
10. Michael G. Faure Prof. Dr. Michael G. Faure. METRO Institute, Maastricht University. The Harmonization, Codification and Integration of Environmental Law: A Search for Definitions. *European Environmental Law Review*. June 2000. P. 174.
11. Koepfer M. On the Codification of German Environmental Law. *The Codification of Environmental Law. Proceeding of the International Conference in Ghent*, February 21 and 22, 1995. Kluwer Law International, 1996. P. 87–100.
12. Reh binder. Points of Reference for a Codification of National Environmental Law. *The Codification of Environmental Law. Proceeding of the International Conference in Ghent*, February 21 and 22, 1995. Kluwer Law International, 1996. P. 157–166.
13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011
14. Спільна доповідь з виконання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС. *Аналітичний щоквартальник Співпраця ЄС та України*. 2003. Вип. 3.
15. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
16. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 N 2818-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

References

1. Ivasechko O. Sotsialny standarty YeS: dosvid dlya Ukrainy (EU Social Standards: Experience for Ukraine). URL: [///C:/Users/111/Downloads/gileya_2013_74_142.pdf](#) [in Ukr.]
2. Kopyyka V. V. (2005) Yevropeyskiy Soyuz: zasnovannya i etapy stanovlennya (The European Union: the foundation and stages of formation). Kyiv: InYure, 448 p. [in Ukr.]
3. Mikievich M. M., Andrusevich A. A. (2004) Yevropeiske pravo navkolyshnoho seredovyscha (European Law of the Environment: Teach. Manual). Lviv, 256 p. [in Ukr.]
4. Olefirenko O. Pravove rehuliuвання spivpratsi Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu u sferi okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha (Legal regulation of cooperation between Ukraine and the European Union in the field of environmental protection). URL: [///C:/Users/111/Downloads/apdyo_2013_3_32%20\(2\).pdf](#) [in Ukr.]
5. Kishko-Yerly O. B. (2014) Adaptatsiia ekolohichnoho zakonodavstva Ukrainy do prava navkolyshnoho seredovyscha Yevropeiskoho Soiuzu (Adaptation of the environmental legislation of Ukraine to the European Union's environmental law). *Journal of the Kyiv University of Law*, 3, 215–219 [in Ukr.]
6. Marmazov V., Druzenko G. Adaptatsiia zakonodavstva do standartiv YeS: pidsumky piatyrychnoho shliakhu (Adaptation of the legislation to the EU standards: the results of the five-year route). *Uryadovy Courier* [in Ukr.]
7. Vonarjuk D. V. Adaptatsiia ukraïnskoho zakonodavstva YeS yak faktor shvydkoho rozvytku yevrointehratsii (Adaptation of the Ukrainian legislation of the EU as a factor of rapid development of Eurointegration). URL: <http://www.intkonf.org/fonaryuk...adaptatsiya...evrointegratsiyi> [in Ukr.]
8. Shparik N. Ya. (2015) Adaptatsiia ekolohichnoho zakonodavstva Ukrainy do standartiv Yevropeiskoho Soiuzu (Adaptation of the environmental legislation of Ukraine to the standards of the European Union). *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. The RIGHT series*, Iss. 33, Vol. 1, 212–217 [in Ukr.]
9. Anisimova G. V. Problemy adaptatsii zakonodavstva u sferi zabezpechennia vymoh ekolohichnoi bezpeky do prava yevropeiskoho soiuzu (Problems of adaptation of legislation in the field of ensuring environmental safety requirements to the right of the European Union). URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/10223/1/Anisimova.pdf> [in Ukr.]
10. Michael G. Faure (2000) METRO Institute, Maastricht University. The Harmonization, Codification and Integration of Environmental Law: A Search for Definitions. *European Environmental Law Review*. June, 174.
11. Koepfer M. (1996) On the Codification of German Environmental Law. *The Codification of Environmental Law. Proceeding of the International Conference in Ghent*, February 21 and 22, 1995. Kluwer Law International, 87–100.
12. Reh binder. (1996) Points of Reference for a Codification of National Environmental Law. The Codification of Environmental Law. *Proceeding of the International Conference in Ghent*, February 21 and 22, 1995. Kluwer Law International, 157–166.
13. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Mizhnarodnyi dokument vid 27.06.2014. (Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other. International document dated 27.06.2014.). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukr.]
14. Spilna dopovid z vykonannia Uhody pro partnerstvo i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu ta YeS. (Joint report on the implementation of the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the EU). *Analytical Quarterly. Cooperation between the EU and Ukraine*. 2003, 3 [in Ukr.]
15. Zakon Ukrainy «Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu» vid 18.03.2004 № 1629-IV. (Law of Ukraine «On the National Program for the Adaptation of Ukrainian Legislation to the Law of the European Union» dated March 18, 2004 No. 1629-IV.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> [in Ukr.]
16. Zakon Ukrainy «Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku» vid 21.12.2010 N 2818-VI. (The Law of Ukraine «On the Basic Principles (Strategy) of State Environmental Policy of Ukraine for the Period till 2020» of 21.12.2010 N 2818-VI.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> [in Ukr.]